

enkele artsen onder de Nederlandse gevangenen overwonnen die angst en boden hulp (één hunner, dr. G. J. Krediet¹, die, aldus Rothkrans, 'dag in, dag uit' de vlektyphusbarakken was binnengegaan², bezweek in februari aan de ziekte die hij vergeefs had trachten te bestrijden).³

'De SS'ers waagden het niet meer, op deze bloks te komen. Er moesten vrijwilligers komen om enige redding en orde te brengen in deze haast redeloze chaos van lijden en sterven. Er werd een beroep gedaan op de priesters en velen hebben zich gemeld, zelfs ten koste van hun leven'⁴ –

één van die helpers was kapelaan Rothkrans zelf die er in de vlektyphusbarakken 'maandenlang van 's morgens 7 uur tot 's avonds 9 uur duizenden (had) geholpen, getroost, gebiecht, het H. Oliesel toegediend, de H. Communie uitgereikt, ja zelfs velen gedoopt'⁵ – hij werd tenslotte zelf ziek, 'meer dan zes weken, waarvan zeventien dagen buiten kennis, . . . met vlektyphus in de ergste graad, gepaard met diarree.'⁶

Zo was het in Dachau, zo was het óók (het zal uit het vervolg nog blijken) in andere kampen. Luizen (de meeste kampen raakten van luizen vergeven) brachten de besmetting over en, zoals al uit het over Dachau vermelde bleek: de SS deed niets om de epidemieën effectief tegen te gaan. Duizenden door honger verzwakte, mannelijke gevangenen liet men sterven in geïsoleerde barakken – uit sommige kampen evenwel, o.m. uit Sachsenhausen en *Dora*, werden de zieken overgebracht naar het z.g. *Häftlingslager* van Bergen-Belsen. Dat was een tentenkamp, waarin in maart '44 de eerste duizend zieken uit *Dora* waren ondergebracht (er zijn uit deze groep zeven-en-vijftig overlevenden) – men kan dat *Häftlings-*

¹ Dr. Krediet, arts te Wassenaar, had o.m. in de winter van '41 op '42 belangrijke hulp verleend aan de geheime agent Peter Tazelaar, die door de groep-Hazelhoff Roelfzema op het strand te Scheveningen was afgezet; hij was eind februari '42 gearresteerd en via Natzweiler in Dachau beland. ² J. Rothkrans: *Dachau, hel en hemel*, p. 177. ³ Lijdend aan vlektyphus werd dr. H. B. Wiardi Beckman, een van de voor mannen van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, die in januari '42 samen met Frans Goedhart op het strand te Scheveningen was gearresteerd en in Natzweiler *Nacht-und-Nebel*-gevangene was geweest, begin maart '45 in het *Revier* van Dachau opgenomen; hij stierf er in de nacht van 14 op 15 maart. 'Wij allen zijn diep onder de indruk', noteerde Nico Rost (die enkele maanden lang vergeefs gepoogd had, Wiardi Beckman te winnen voor een naoorlogs samengaan van socialisten en communisten), 'en er is vandaag veel over hem gesproken; we beseften dat zijn heengaan een groot verlies is. Voor ons allen hier, en vooral voor later.' (Nico Rost: *Goethe in Dachau*, p. 204) ⁴ J. Rothkrans: *Dachau, hel en hemel*, p. 178. ⁵ A.v. ⁶ A.v., p. 193.